

Cómo dar una buena clase.

Estrategias, experiencias didácticas y desafíos emocionales

Salvador Gómez i José Cabeza

Editorial Alba

Barcelona, 2024, 159 p.

ISBN: 978-84-1178-029-2

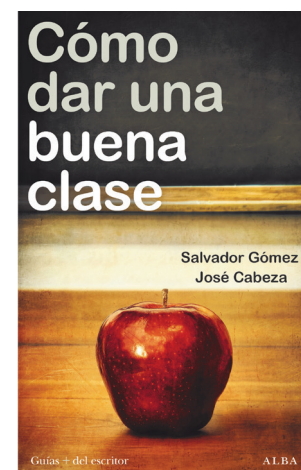
PER RAQUEL QUEVEDO REDONDO

Professora titular

Universidad de Valladolid

raquel.quevedo.redondo@uva.es

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6219-3237>

Com citar:

Quevedo Redondo, R. (2024). Aportar en la docència [Ressenya del llibre *Cómo dar una buena clase. Estrategias, experiencias didácticas y desafíos emocionales*, per S. Gómez i J. Cabeza]. *Quaderns del CAC*, 50, 175-176.

doi: <https://doi.org/10.60940/qcac50id431866>

Aportar en la docència

El coneixement és poder, i aquesta sentència baconiana és la base sobre la qual s'assenten, entre moltes altres coses, l'autoritat del docent que comparteix el seu domini d'una matèria amb un alumnat anhelós d'estímul. Tradicionalment, l'estudiant universitari reverenciava el professor que es distingia per la preparació acurada de les seves classes, sense confondre el desig de motivar amb el d'entretenir, la ironia amb la mofa, ni l'exercici de la fermesa amb l'autoritarisme. En la societat actual, no obstant això, els límits poden semblar difusos i el docent sovint transita amb més por de ser titllat de superb que de bufó sota la lupa tirana de les enquestes. Sens dubte que entre els estils fronterers existeix una gamma àmplia de grisos, però, malgrat tot, convindria comptar amb una guia amiga per ampliar el coneixement esmentat i reafirmar-se en la mena de professor que som (o que volem ser). I si aquesta guia arriba en forma de lectura amena, amb invitacions a cavil·lar —sense autocompadir-se ni flagel·lar-se—, anècdotes i consells per no perdre de vista el que és important, el manual esdevé referència imprescindible.

El llibre titulat *Cómo dar una buena clase*, escrit pels professors Salvador Gómez i José Cabeza, rescata el docent naufrag i el retorna a terra ferma amb frases precises i capítols encapçalats per extractes de la novel·la *Robinson Crusoe*. No ofereix solucions per formar amb èxit els graduats del demà, però sí que acompanya la persona lectora en una reflexió necessària i, de vegades, solitària. “Eso no es poco” (p.19), asseguren referent a això els autors, que s'allunyen del to formal que impregna bona part de les seves publicacions. Gómez i Cabeza fan d'aquesta manera una aportació que depassa el que és estrictament acadèmic, unint-hi a companys de totes les disciplines sota el paraigua d'una de les nostres actituds

més humanes: el dubte; la pregunta constant... Davant aquest escenari, s'entén que des de la mateixa introducció de l'obra s'obrin interrogants tan elementals com “¿para qué sirve una clase?”, “¿cómo dar una buena clase?” y, sobre todo, “¿qué necesitas para dar una buena clase?” No cal dir que les respostes no s'intueixen de cop i volta, sinó que un comença a distingir-les conforme repara en la importància de la humilitat, la planificació, el lideratge ben canalitzat i la resistència a la temptació de convertir qualsevol oportunitat de ser escoltat en un “agujero negro de conceptos” (p. 60).

Si alguna cosa deixa patent aquest assaig publicat per Alba és que, fins i tot renunciant al format tradicional de la lliçó magistral, encendre l'atenció dels alumnes en un mar de pantalles és complicat. Ni tan sols les tècniques de *storytelling* estudiades de manera acurada per qui participa en tots els cursos possibles d'innovació docent són una fórmula infal·lible ni garantia assegurada d'èxit (si és que això es pot mesurar sense atendre el nombre l'enganyós d'aprovat en una assignatura), per molt que valorar l'art de relatar ajudi a reparar en els recursos que els professors tenim per connectar amb l'audiència. “¿Nos vas a aportar algo?”, expliquen els autors que va inquirir una alumna en la presentació d'una classe. I encara que el protagonista d'aquesta història descobriria aviat que la pregunta només guardava relació amb un afany interessat per comptar amb els apunts de la matèria per endavant, la jove va estimular durant uns segons l'emoció del docent i tot seguit li va fer recordar la màxima de treballar perquè “los alumnos sean mejores que la versión que te llegó a ti [...] Y, por supuesto, de ser mejor tú” (p. 40).

El llibre objecte de ressenya ha estat redactat a quatre mans, però la unitat sembla total en l'estil, la intencionalitat i la perspectiva sobre aquells aspectes destacables inherents a la tasca substancial d'impartir docència. Això no vol dir que

Gómez i Cabeza pensin el mateix en relació amb les diferents qüestions que aborden, i aquest potser és un dels principals atractius de l'obra. Els autors discrepen, per exemple, sobre el nivell de permissivitat que cal tenir amb els estudiants que tracten d'entrar a l'aula amb la lliçó ja iniciada i, malgrat que no arriben a resoldre en aquest punt qui té raó per la seva exposició de motius o la precisió dels seus arguments (en cap cas es persegueix això), la disjuntiva exemplifica a la perfecció que preparar una classe implica prendre certes decisions individuals, ser coherent amb un mateix i aprendre de l'experiència com aprenem del valor dels silencis prolongats per fer callar els murmurs durant una explicació. Només cal ser conscient de què és el que ens funciona a cada moment i provar de modificar el que no dona bon resultat, perquè no és el mateix la reafirmació justificada sobre alguns dels mètodes tradicionals que apliquem que el conformisme tacat de guix.

En el camí que es recorre durant més de 150 pàgines, hi té cabuda des de la valorització de la ironia com a recurs fins a la descripció d'anècdotes que permeten entreveure –i desdramatitzar– moments puntuals de cansament o de desesperació. En cap moment, això sí, s'infereix que el procés d'escriptura sigui el resultat d'un alleujament a dues veus, sinó més aviat de llargues converses fructíferes i disteses entre dos col·legues de professió. En aquest context, poc o res té la proposta bibliogràfica de manual d'autoajuda, per molt que gran part dels epígrafs inspirin motivació i inspiració, fins i tot, amb reflexions emocionals que faciliten a la persona lectora dosis reconfortants de comprensió. Lluny de la fi de les pàgines que empoderen i reforcen l'autoestima, el llibre que aquí es recomana convida a l'autocrítica quan censura, entre altres pràctiques, la irresponsabilitat de prioritzar l'entreteniment del públic sobre la seva formació, per “la supuesta inutilidad y agotamiento de las clases magistrales” (p.99). Cal innovar? I tant, però amb sentit.

Finalment, en l'apartat titulat “Después de muchas clases...”, la lectura enalteix el poder injuriat de tenir cura, també, en la docència. A través de 20 claus per evitar “ferides” a l'aula, es fa una proposta de cura amb elucidacions que recorden com, encara que l'autoritat del docent es dilueixi fora dels límits físics de l'aula, la seva responsabilitat excedeix aquestes fronteres. Això, per sort, “también es bonito” (p. 155) i, gràcies a la proposta honesta de Gómez i Cabeza, el que hauria de ser un mantra per al professorat consta avui per escrit. Passin i llegeixin.